

Egocentryzm ocen charakteru moralnego: mechanizmy, różnice indywidualne i strategie redukcji.

Wbrew powszechnemu przekonaniu o obiektywnej naturze sądów moralnych, psychologia społeczna i moralna dysponuje silnymi dowodami, które sugerują, że jest to przekonanie błędne. Po pierwsze, ponieważ nasz punkt widzenia jest łatwo i automatycznie dostępny, gdy przyjmowanie perspektyw innych wymaga wysiłku, zasobów poznawczych i motywacji, ludzie najczęściej oceniają świat na podstawie swoich preferencji, wartości, pochodzenia i oczekiwań. Po drugie, możemy wyróżnić dwa tryby przetwarzania informacji: automatyczny i kontrolowany. Podczas gdy pierwszy proces jest szybki, bezwysiłkowy i nieświadomy, drugi proces jest powolny, analityczny i używany w razie potrzeby. Wreszcie ludzie wydają sądy moralne oparte na szybkich i automatycznych intuicjach częściej niż na racjonalnym i kontrolowanym rozumowaniu. Z kolei automatyczna strona sądów moralnych czyni je podatnymi na różnego rodzaju zniekształcenia. Opierając się na tym rozumowaniu, uważamy, że egocentryzm ze względu na swoją automatyczną, afektywną i strategicznie motywowaną naturę, może być głównym źródłem zniekształceń sądów moralnych. Pomimo solidnego teoretycznego i empirycznego uzasadnienia dla egocentrycznych zniekształceń w ocenach moralnych, wcześniejsze badania koncentrowały się głównie na sposobie w jaki egocentryzm zniekształca oceny dotyczące sprawiedliwości i uczciwości. Z tego powodu wiedza na temat mechanizmów leżących u podstaw wpływu egocentrycznych zniekształceń na sądy moralne jest poważnie ograniczona. Proponowany przez nas projekt zamierza wypełnić tą krytyczną lukę w wiedzy, skupiając się na wpływie egocentryzmu na sposób formułowania sądów moralnych na temat charakteru moralnego innych ludzi. W szczególności zbadamy potencjalne mechanizmy poznawcze, indywidualne różnice oraz strategie ograniczania wpływu egocentryzmu na oceny charakteru moralnego.

W obecnym projekcie przeprowadzimy dziewięć eksperymentów i przetestujemy osiem hipotez. Najpierw zbadamy kwestię względnej siły egocentryzmu w sądach na temat moralnego charakteru. Po drugie, odpowiemy na pytanie za pomocą jakiego mechanizmu poznawczego: automatycznego czy kontrolowanego egocentryzm wpływa na atrybucje charakteru moralnego. Będziemy eksperymentalnie manipulować czynnikami wzmacniającymi automatyczne procesy (np: presja czasu). Planujemy również manipulować czynnikami wzmacniającymi procesy kontrolowane (np: motywacja). Po trzecie, przetestujemy, czy takie strategie, jak edukacja, odpowiedzialność lub nagradzanie za dokładność zmniejszają wpływ egocentryzmu na oceny charakteru moralnego, pomagając ludziom formułować sądy moralne wolne od błędów. Na koniec zbadamy, w jakim stopniu takie cechy indywidualne jak tożsamość moralna, narcyzm i chciwość kształtują wpływ egocentryzmu na moralne oceny charakteru. Oprócz miar ankietowych wykorzystamy behawioralne miary zaufania do innych. Za pomocą stacji BIOPAC®, która rejestruje zmiany fizjologiczne, przetestujemy również biologiczne mechanizmy leżące u podstaw wpływu egocentryzmu na moralne oceny charakteru.

Sądy moralne stanowią kluczowy element życia społecznego. To na ich podstawie decydujemy kto zasługuje na nasze zaufanie, kogo należy unikać, jakie zachowania są pożądane, a które należy ukarać. Doświadczenia moralne (i sądy) są również zaskakująco częste. Na ponad 13 000 raportowanych przez badane osoby zdarzeń, 29% z nich związanych było z moralnością. Dlatego uważamy, że zrozumienie, w jaki sposób egocentryzm kształtuje oceny charakteru moralnego, jest kluczowe dla wyjaśnienia natury ludzkiej moralności. Zdobyta w proponowanym projekcie wiedza pomoże w wyjaśnieniu rosnących sporów moralnych z powodu których, coraz więcej współczesnych społeczeństw doświadcza wojen kulturowych dotyczących aborcji, kary śmierci, małżeństw osób tej samej płci, imigracji czy zmian klimatycznych.